

ΜΥΥ502

Προγραμματισμός Συστημάτων

Β. Δημακόπουλος

dimako@cse.uoi.gr

<http://www.cse.uoi.gr/~dimako>

❖ Αντικείμενο μαθήματος:

- Εκμάθηση βασικών εργαλείων, τεχνικών και μεθόδων για προχωρημένο προγραμματισμό που στοχεύει περισσότερο στο «σύστημα» παρά στην «εφαρμογή»
- Η γλώσσα C είναι μονόδρομος στον προγραμματισμό συστημάτων
 - ❖ Με μεγάλη προγραμματιστική βάση και στο χώρο των εφαρμογών
 - ❖ Προγραμματισμός συστήματος:
 - «κάτω» από το επίπεδο εφαρμογών (υποστηρίζει τις εφαρμογές)
 - Ανάμεσα στις εφαρμογές και το hardware
 - π.χ. μεταφραστές, λειτουργικά συστήματα, συστήματα υποστήριξης εκτέλεσης, ενσωματωμένα συστήματα κλπ.
- Το UNIX και τα «UNIX-οειδή» περιβάλλοντα είναι η σημαντικότερη και πιο ολοκληρωμένη πλατφόρμα για εργασία σε επίπεδο συστήματος
 - ❖ Βασικές γνώσεις χρήσιμες και σε επόμενα μαθήματα (π.χ. λειτουργικά συστήματα, παράλληλα συστήματα, μεταφραστές κλπ)

❖ Ύλη μαθήματος (από τον οδηγό σπουδών):

- “ Η γλώσσα προγραμματισμού C: στοιχειώδης C (βασικοί τύποι δεδομένων, εκφράσεις, τελεστές, δομές ελέγχου ροής, συναρτήσεις), προχωρημένα στοιχεία (πίνακες, δείκτες, δομές), δυναμική διαχείριση μνήμης, είσοδος/έξοδος, προεπεξεργαστής. ”
- “ Βασικές κλήσεις UNIX (διεργασίες, I/O, σήματα). Διαδιεργασιακή επικοινωνία (κοινόχρηστη μνήμη, sockets). Εισαγωγή στον παράλληλο προγραμματισμό (νήματα, mapReduce). Προχωρημένα θέματα (ασφάλεια, γλώσσα μηχανής, εργαλεία ανάπτυξης μεγάλων προγραμμάτων). ”

❖ Δύο μέρη:

➤ Γλώσσα προγραμματισμού C

- ❖ Υποθέτει γνώση προγραμματιστικών τεχνικών
- ❖ Υποθέτει γνώση γλωσσών προγραμματισμού «συγγενών» με την C (π.χ. Java)
- ❖ Καλύπτονται από τις «Τεχνικές Αντικειμενοστραφούς Προγραμματισμού» και «Ανάπτυξη Λογισμικού»

Π1: Περίπου 50% της ύλης

➤ Προγραμματισμός συστημάτων UNIX και προχωρημένα θέματα

- ❖ Εμβάθυνση σε ασυνήθιστες δυνατότητες της C
- ❖ Γνωριμία με διαδικασίες και εργαλεία ανάπτυξης εφαρμογών συστήματος
- ❖ Βασικές κλήσεις UNIX (διεργασίες, σήματα, επικοινωνίες, νήματα κλπ)
- ❖ Άλλα προχωρημένα θέματα και τεχνικές

Π2: Περίπου 50% της ύλης

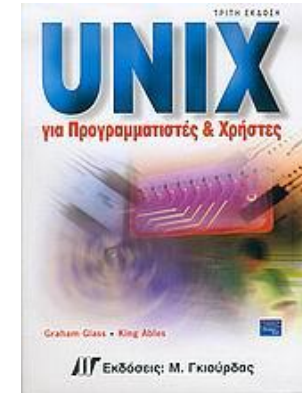

- ❖ Υπάρχουν πολλά βιβλία για C
 - Και πάρα πολύ υλικό στο διαδίκτυο
- ❖ Για προγραμματισμό συστημάτων (UNIX) όχι τόσα πολλά μεταφρασμένα
 - Συνήθως θεωρούν δεδομένη τη γνώση της C
 - Πολλά που είναι για χρήση / διαχείριση του UNIX, όχι προγραμματισμό
 - ❖ Δεν μας αφορούν

- ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΣΕ UNIX,
M.J. Rochkind (2007)
 - ✧ Εξαιρετικό βιβλίο για προγραμματισμό συστημάτων UNIX
 - ✧ Υποθέτει γνώση της C
- UNIX ΓΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΤΕΣ ΚΑΙ ΧΡΗΣΤΕΣ,
G.Glass, K. Ables (2005)
 - ✧ Χρήση, διαχείριση, εσωτερικά του UNIX
 - ✧ Δύο κεφάλαια αφιερώνονται στα εργαλεία προγραμματισμού και στις κλήσεις συστήματος του UNIX και υποθέτει γνώση της C
- Η ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΗΣ C: ΜΙΑ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΩΝ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ,
E.S. Roberts (2004)
 - ✧ Πολύ καλό βιβλίο C
- Η ΓΛΩΣΣΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ C,
B.W. Kernighan, D.M. Ritchie (2008)
 - ✧ «Ευαγγέλιο» της C (C90)
 - ✧ Ίσως όχι το καλύτερο για εκμάθηση.

- ❖ Πολλές ιστοσελίδες για C
- ❖ Πολλές ιστοσελίδες για προγραμματισμό στο UNIX
- ❖ Πολύ καλό βοήθημα στο διάβασμά σας:
 - “Programming in C; Unix System Calls and Subroutines using C.”, A. D. Marshall
 - <http://www.cs.cf.ac.uk/Dave/C/CE.html>
 - Καλύπτει και εκμάθηση της C αλλά και προγραμματισμό συστημάτων UNIX

Ώρες μαθήματος

❖ Διαλέξεις:

- Δευτέρα: 12:00 – 14:00
- Τετάρτη: 12:00 – 14:00 (*)
- Αίθουσα: I5

❖ Εργαστήρια (99,9%):

- Τρίτη: 15:00 – 19:00
- ΠΕΠ I, ΠΕΠ II, ΠΕΛΣ

❖ Ώρες γραφείου διδάσκοντα:

- Τρίτη: 09:00 – 11:00
- B33

	Δε	Τρ	Τε	Πε	Πα
08:00					
09:00					
10:00		Γρ			
11:00					
12:00	Δ		Δ		
13:00					
14:00					
15:00					
16:00		Εργ			
17:00		Εργ			
18:00					

Ιστοσελίδα μαθήματος:

<http://www.cse.uoi.gr/~dimako/teaching/>

Εργαστήρια

❖ Σκοπός/λειτουργία εργαστηρίων:

- «Φροντιστηριακού» τύπου για ενίσχυση διδασκαλίας
- Σχεδιασμός προγράμματος και υλοποίηση «επί τόπου»
- (Πολύ) έμπειροι μεταπτυχιακοί / διδακτορικοί φοιτητές για να σας βοηθήσουν

❖ Οργανωτικά:

- Ξεκινούν (λογικά) σε 2 εβδομάδες
- Σε ομάδες των 2 ατόμων
- 15:00 – 19:00 (2 σειρές των 2 ωρών)
- Σχεδόν κάθε εβδομάδα
- Παρουσίες

❖ Βαθμός εργαστηρίου:

- Θα βγει από τη συμμετοχή σας και από 2 προόδους
- **20% οι παρουσίες + 40% πρόοδος1 + 40% πρόοδος2**
- Κάθε απουσία σας αφαιρεί 10%. Από 2 και μετά δεν έχει διαφορά...

Όσοι έχουν περάσει το εργαστήριο, το κατοχυρώνουν για πάντα

Π.χ. περσινοί που το πέρασαν αλλά κόπηκαν στις εξετάσεις, δεν το ξαναδίνουν και κρατούν την περσινή βαθμολογία τους.

❖ Αφορά μόνο όσους:

1. Είναι > 5^ο έτος ΚΑΙ
2. Δεν έχουν περάσει το εργαστήριο ποτέ ΚΑΙ
3. Μένουν εκτός Ιωαννίνων και επομένως αδυνατούν να το παρακολουθήσουν

❖ Παρουσίες:

- Αν είχατε παρακολουθήσει το εργαστήριο στο παρελθόν
 - ❖ Θα σας δοθεί ο βαθμός παρουσίας που είχατε λάβει στο παρελθόν
- Αν ΔΕΝ είχατε παρακολουθήσει το εργαστήριο στο παρελθόν
 - ❖ Θα δοθεί η δυνατότητα οι παρουσίες στο εργαστήριο να αντικατασταθούν με **μία πρόσθετη πρόοδο**

❖ Πρόοδοι:

- Υποχρεωτική συμμετοχή στις 2 προόδους του εργαστηρίου, όπως όλοι.

❖ Επιτυχία στο μάθημα προϋποθέτει:

1. Επιτυχία στο εργαστήριο (Βαθμός εργαστηρίων $\geq 4,5$)
 - ❖ Όσοι δεν επιτύχουν στο εργαστήριο, δεν έχουν δικαίωμα εξετάσεων
2. Τουλάχιστον βαθμό 4,5 στις εξετάσεις
 - ❖ Όσοι έχουν βαθμό < 4 στις εξετάσεις, δεν περνούν ακόμα και άριστα να πήγαν στο εργαστήριο.

❖ Τελικός βαθμός:

- **40% εργαστήριο + 60% τελικές εξετάσεις**

Το σημερινό μάθημα

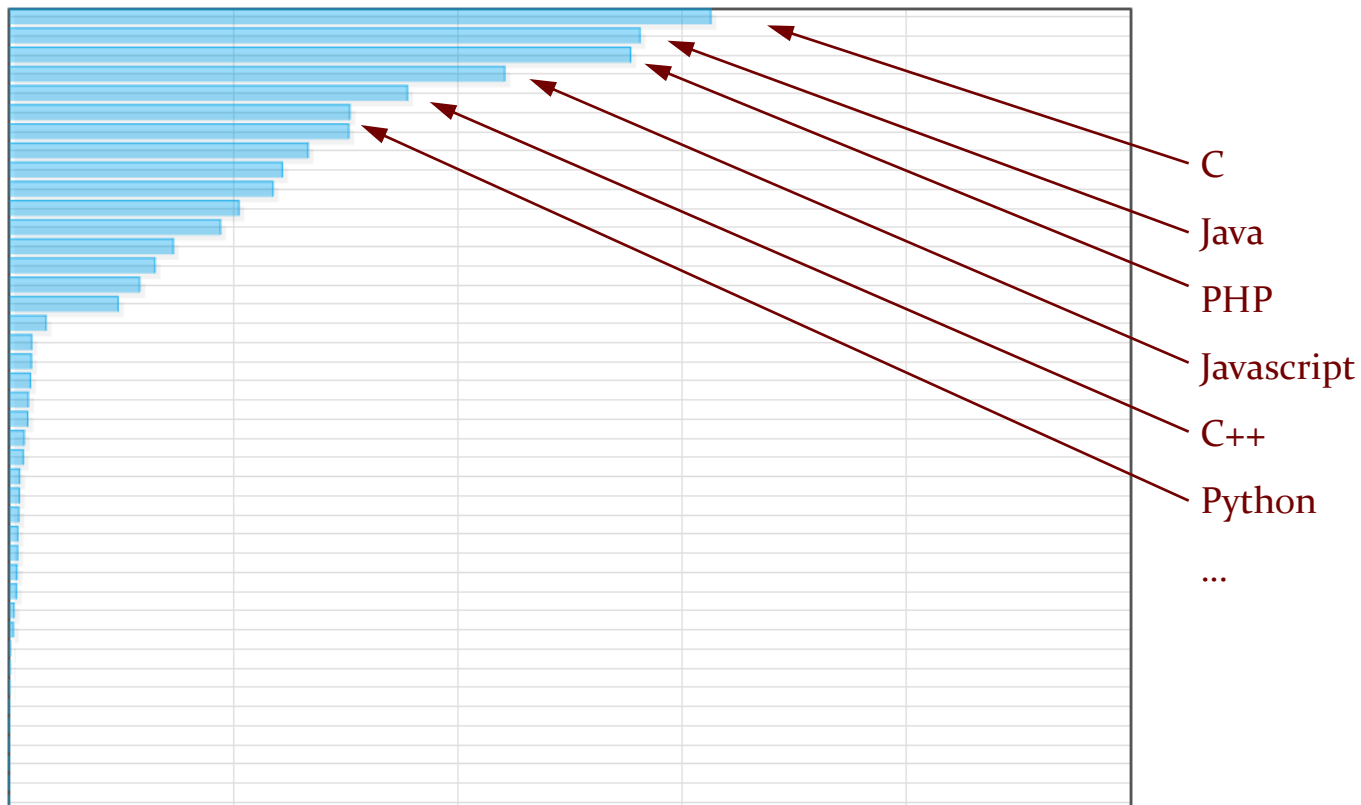
Εισαγωγικά στοιχεία για τη C

- ❖ D. Ritchie, Bell Labs, 1972
 - Με βάση προηγούμενη γλώσσα (B)
 - Χρησιμοποιήθηκε για την υλοποίηση του λειτουργικού συστήματος UNIX
 - Ευρεία διάδοση από τότε.
- ❖ Από αυτήν προέκυψαν / επηρεάστηκαν οι περισσότερες από τις πιο δημοφιλείς γλώσσες:
 - Π.χ. C++, Java, PHP κλπ.
- ❖ Σε κάποιους τομείς (π.χ. ενσωματωμένα συστήματα) η C είναι ουσιαστικά η μοναδική επιλογή
 - Δυνατή, μικρή, εύκολα μεταφράσιμη γλώσσα

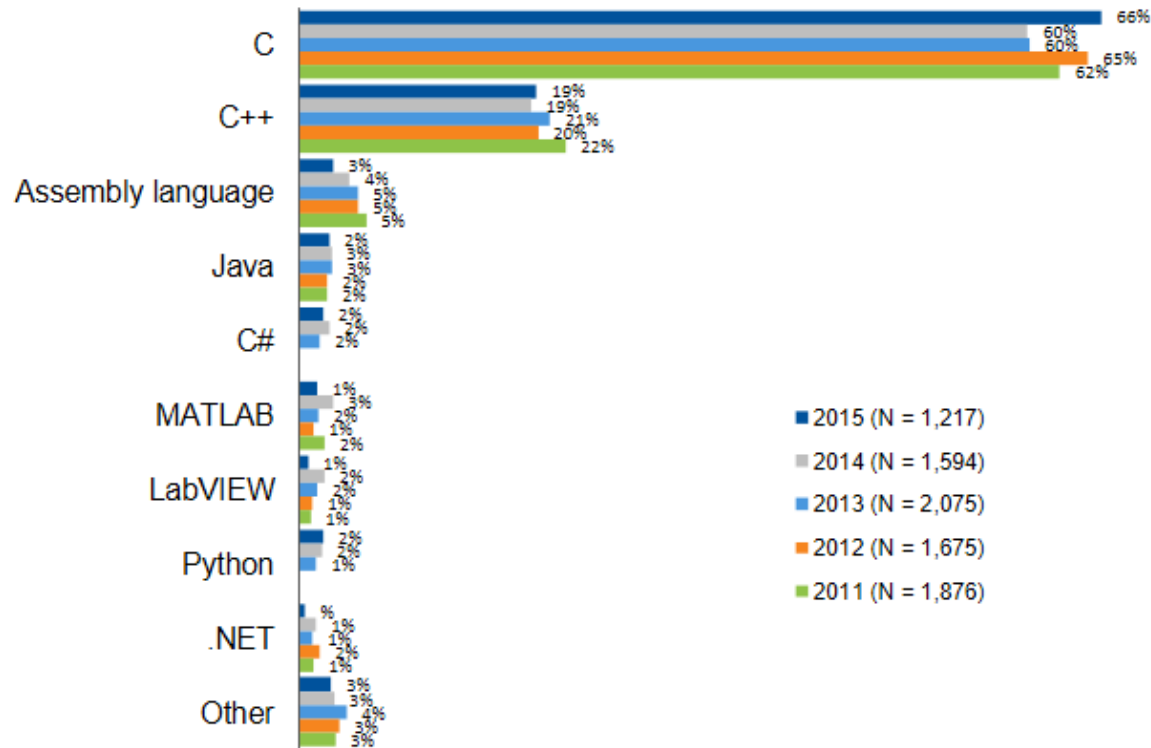
❖ Δείκτης σχετικής δημοτικότητας (LangPop, 10/2013):

- Όλες με βάση τη C!

2015 UBM Electronics Embedded Markets Study

My current embedded project is programmed mostly in:

Κατάταξη γλωσσών προγραμματισμού

❖ IEEE, Αυγ. 2016

<http://spectrum.ieee.org/computing/software/the-2016-top-programming-languages>

Language Rank	Types	Spectrum Ranking
1. C		100.0
2. Java		98.1
3. Python		98.0
4. C++		95.9
5. R		87.9
6. C#		86.7
7. PHP		82.8
8. JavaScript		82.2
9. Ruby		74.5
10. Go		71.9

- ❖ Το UNIX γράφτηκε σε C
 - ❖ Ο πυρήνας του Linux είναι γραμμένος σε C
 - ❖ Σχεδόν όλες οι εφαρμογές συστήματος είναι σε C
 - ❖ Η πλειονότητα εφαρμογών ανοιχτού κώδικα είναι σε C
 - ❖ ...
-
- ❖ **Προσοχή:** Η C ΔΕΝ είναι πανάκεια...
 - «Επικίνδυνη» αν κάποιος δεν την ξέρει καλά
 - «Χαμηλότερου» επιπέδου από άλλες γλώσσες (π.χ. Java)
 - Δεν βολεύει πάντα για εφαρμογές χρήστη, ειδικά όταν υπάρχει γραφική αλληλεπίδραση

Εισαγωγή στη C

C για προγραμματιστές Java

Hello world

```
public class hello
{
    public static
    void main (String args []) {
        System.out.println
        ("Hello world");
    }
}
```

```
#include <stdio.h>

int main() {
    puts("Hello world");
    return 0;
}
```

❖ Κλάσεις

- Μόνο δεδομένα (μεταβλητές) και συναρτήσεις
- Η συνάρτηση `main()` είναι αυτή που εκτελείται αρχικά

❖ Boolean

- Με ακεραίους «προσομοιώνουμε» τα boolean
- Το `0` θεωρείται FALSE
- Οτιδήποτε μη-μηδενικό θεωρείται TRUE

❖ Strings (τουλάχιστον όπως τα χειρίζεται η Java)

- Χειρισμός μέσω πινάκων και δεικτών

❖ try ... catch μπλοκ (exceptions)

- Δεν υπάρχει ανάλογο, μόνο μέσω συναρτήσεων συστήματος

❖ Pointers (δείκτες)!

- Όχι μόνο απλό πέρασμα με αναφορά

❖ «Ελευθερία» στους τύπους των δεδομένων (π.χ. int/short/char είναι πάνω-κάτω ίδιοι) και δεν γίνεται πλήρης έλεγχος κατά τη χρήση τους.

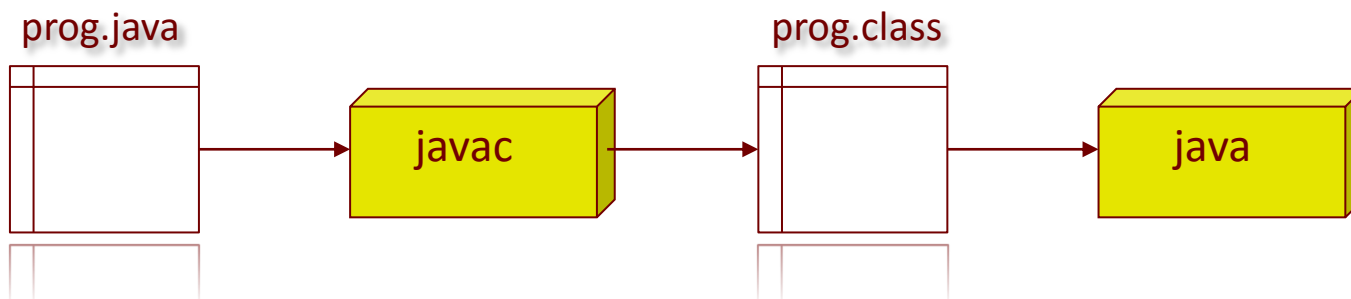
❖ «Ελευθερία» στη διαχείριση της μνήμης

- Επαφίεται πλήρως στον προγραμματιστή
- Η java έχει garbage collector που αυτόματα αποδεσμεύει άχρηστη μνήμη

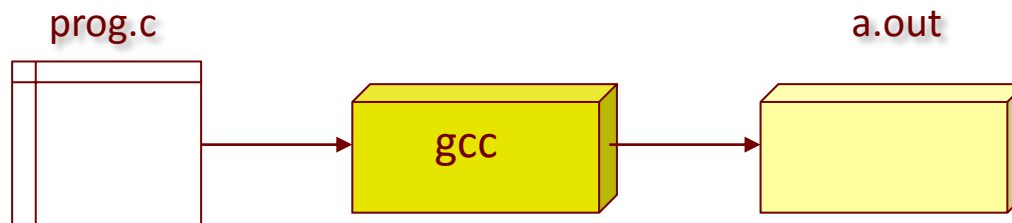
❖ Η Java είναι (βασικά) ερμηνευόμενη (*interpreted*)

- Συνήθως μετατρέπεται (javac) σε bytecode,
 - ❖ ο οποίος ερμηνεύεται από μία εικονική μηχανή (JVM),
 - η οποία εκτελείται (java) στην πραγματική μηχανή

❖ Η C είναι (βασικά) μεταφραζόμενη (*compiled*)

- Μετατρέπεται απευθείας σε εντολές assembly της πραγματικής μηχανής που θα εκτελέσει το πρόγραμμα
 - ❖ Το πρόγραμμα εκτελείται αυτόνομα

Το πρώτο πρόγραμμα σε C (hello.c)

```
#include <stdio.h>
int main()
{
    /* Just show a simple message */
    printf("Hello, World\n");
}
```

← HEADER (αρχείο επικεφαλίδων)
Θυμίζει το **import** της java

← Συνάρτηση εκκίνησης

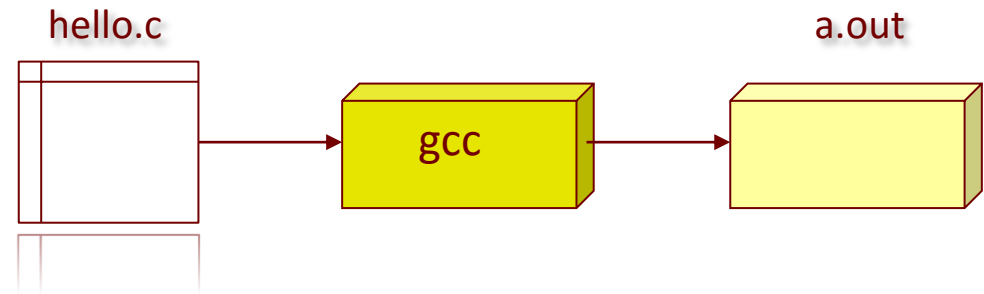
← Σχόλιο

← Οθόνη

← Τερματισμός προγράμματος

← Αλλαγή γραμμής

Μετάφραση του προγράμματος

❖ Στο τερματικό:

```
% ls
```

```
hello.c
```

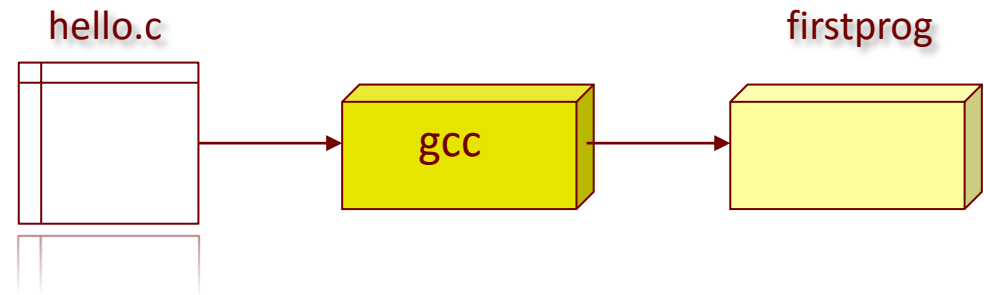
```
% gcc hello.c
```

```
% ls
```

```
a.out hello.c
```

❖ Ο μεταφραστής (gcc) ονομάζει το εκτελέσιμο “a.out”

Μετάφραση του προγράμματος με δικό μας όνομα

❖ Στο τερματικό:

```
% ls
```

```
hello.c
```

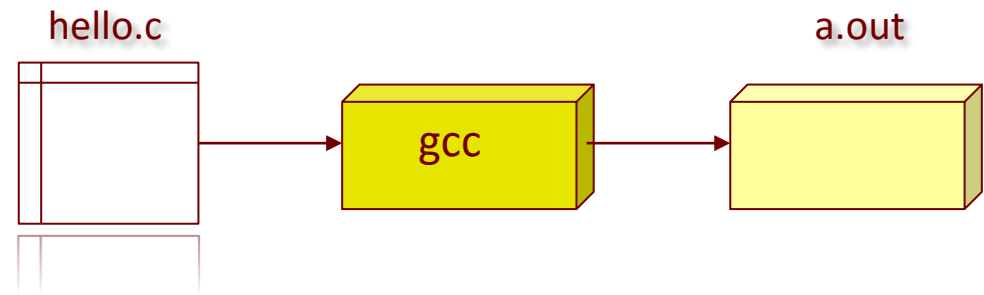
```
% gcc -o firstprog hello.c
```

```
% ls
```

```
firstprog hello.c
```

❖ Με το “-o” ο μεταφραστής αντί για “a.out” ονομάζει το εκτελέσιμο με ότι όνομα μας αρέσει.

Εκτέλεση του προγράμματος

❖ Στο τερματικό:

```
% ls
```

```
hello.c
```

```
% gcc hello.c
```

```
% ls
```

```
a.out hello.c
```

```
% ./a.out
```

```
Hello, World
```

```
%
```

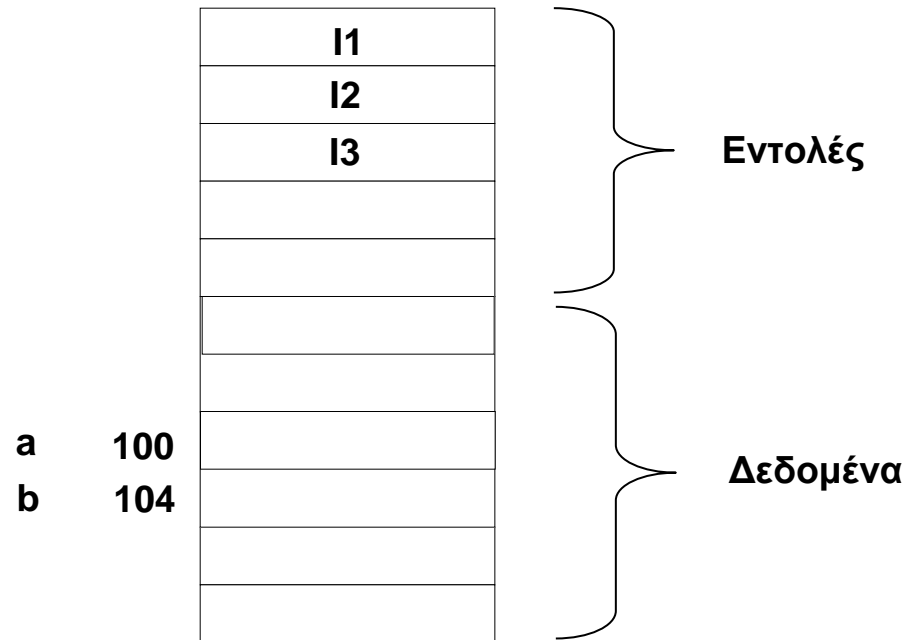
❖ Το “./” εννοεί το τρέχον directory – ίσως και να μην χρειάζεται.

- ❖ Πρόγραμμα = {δεδομένα} + {κώδικας (συναρτήσεις)}
- ❖ Συναρτήσεις = {main, ...}
- ❖ Δεδομένα = {μεταβλητές, σταθερές}
- ❖ Σταθερές = ποσότητες που δεν μεταβάλλονται κατά την εκτέλεση του προγράμματος
 - Π.χ. $\pi = 3.14$
- ❖ Μεταβλητές = ποσότητες που μεταβάλλονται
 - I/O, υπολογισμοί

- ❖ Τα δεδομένα αποθηκεύονται στη μνήμη του υπολογιστή
- ❖ Δηλώνοντας μια μεταβλητή δεσμεύω θέσεις στη μνήμη και καθορίζω ένα όνομα που χρησιμοποιώ για να αναφερθώ σε αυτή τη θέση μνήμης
- ❖ π.χ.
 - `int const n = 10;`
 - `int a;`

Εισαγωγικά

- ❖ Και οι εντολές αποθηκεύονται στη μνήμη του υπολογιστή
- ❖ Π.χ. εντολή I1: πρόσθεσε την τιμή της μεταβλητής a με αυτή της b → πρόσθεσε τα περιεχόμενα της θέσης 100 στα περιεχόμενα της θέσης 104

- ❖ Κάθε μεταβλητή, σταθερά έχει ένα τύπο
- ❖ Ο τύπος καθορίζει το μέγεθος του «κελιού» που θα δεσμευτεί στη μνήμη
 - char: 1 byte
 - int: 4 bytes (συνήθως)
 - float: 4 bytes
 - double: 8 bytes
- ❖ Προσδιοριστές
 - short int: 2 bytes
 - long int: 8 bytes
 - long double: ? bytes (≥ 10)

❖ Προσδιοριστές: unsigned

- Χωρίς πρόσημο (μόνο θετικοί) – όλα τα bits για την τιμή του αριθμού

❖ Unsigned int, unsigned short int, unsigned char

- 32 bits, 16 bits, 8 bits

- 4294967295,

- ✧ 0..65535

- ✧ 0..255

❖ int, short int, char

- 31 bits, 15bits, 7 bits (συν 1 για το πρόσημο)

- ✧ -2147483648, ..., 2147483647

- ✧ 32768..32767,

- ✧ -128..127

- ❖ Όσες μεταβλητές βρίσκονται εντός ενός μπλοκ εντολών (π.χ. μέσα σε μία συνάρτηση) είναι **τοπικές (local)** και μπορούν να χρησιμοποιηθούν μόνο εντός του μπλοκ.
- ❖ Όσες είναι εκτός των συναρτήσεων είναι **καθολικές (global)** και μπορούν να χρησιμοποιηθούν παντού.

- ❖ Περισσότερα αργότερα...

- ❖ Όλα τα δεδομένα σε ένα υπολογιστή κωδικοποιούνται ως ακολουθίες 0,1
- ❖ Ένας χαρακτήρας κωδικοποιείται ως ακολουθία 0, 1
- ❖ Άρα είναι στην ουσία ο υπολογιστής τον αντιλαμβάνεται σαν ένα αριθμό
 - Ο χαρακτήρας '0' αντιστοιχεί στον αριθμό 48
 - `char ch = 'x';`
 - Λέγοντας `ch = 'x'` είναι σαν να λέμε: βάλε στη μεταβλητή `ch` την τιμή (αριθμό) που αντιστοιχεί στο χαρακτήρα 'x'
 - `ch++;`
- ❖ ASCII

Παράδειγμα με printf

```
#include <stdio.h>

int main()
{
    char ch = 'x';    /* Τοπική μεταβλητή τύπου χαρακτήρα */

    printf("ch = %d, ch = %c\n", ch, ch);

    return 0;
}
```

Ακέραιοι σε διάφορες μορφές...

```
int main() {
    int x = 95;    /* 000...0 0101 1111 */

    printf("%d", x);    /* 95 */
    printf("%x", x);    /* 5f */
    printf("%o", x);    /* 137 */
    printf("%c", x);    /* _ */

    x = 95;        /* Καταχωρώντας το 95 σε διάφορες μορφές */
    x = 0x5F;
    x = 0137;

    x = 'd';       /* Ποιος αριθμός είναι αυτός; */
    printf("%d", x);    /* 100 */
    printf("%x", x);    /* 64 */
    printf("%o", x);    /* 144 */
    printf("%c", x);    /* d */
    return 0;
}
```

❖ Αριθμητικοί τελεστές

$+$, $-$, $*$, $/$, $\%$ (το τελευταίο μόνο για ακεραίους)

❖ Συγκριτικοί τελεστές

$>$, $<$, \leq , \geq , $==$, $!=$

❖ Λογικοί τελεστές

$\&\&$, $\|\|$, $!$

❖ Υπάρχουν και κάποιοι άλλοι τελεστές που θα μας απασχολήσουν αργότερα

➤ Bitwise operators: \sim , $\&$, $|$, \wedge , \gg , \ll

Πράξεις και μετατροπές

- ❖ Αριθμητικοί τελεστές για δεδομένα ίδιου τύπου κυρίως (π.χ. πρόσθεση δύο ακεραίων)
- ❖ Όμως, μπορούμε να κάνουμε και πράξεις με μεταβλητές διαφορετικού τύπου, π.χ.

```
int x; float f;  
f = f+x;
```

 - Γίνεται εσωτερική μετατροπή των «κατώτερων» τύπων σε «ανώτερους»
 - Και το αποτέλεσμα ανώτερου τύπου
- ❖ Τέτοιες μετατροπές γίνονται αυτόματα αλλά μπορούμε να τις ζητήσουμε και εμείς σε ένα πρόγραμμα με το μηχανισμό των “type casts”
 - $f + x$ (το x μετατρέπεται αυτόματα σε float)
 - $f + ((\text{float}) x)$ (cast του προγραμματιστή)

❖ Τελεστές σύντμησης:

`++`, `--`, `+=`, `-=`, `*=`, `/=`

❖ Παράδειγμα

- `++i` και `i++` (pre-increment, post-increment)
- `i=i+1` και `i+=1`

❖ Παράδειγμα

```
i = 3;
```

```
x = ++i; /* πρώτα γίνεται η αύξηση και μετά η αποτίμηση της έκφρασης */
```

```
x = i++; /* πρώτα γίνεται η αποτίμηση της έκφρασης και μετά η αύξηση */
```

```
i = i++ + ++i; /* εδώ τι τιμή θα πάρει τελικά το i? */
```

μεταβλητή = συνθήκη ? τιμή1 : τιμή2;

❖ Η εκτέλεση ισοδυναμεί με:

```
if (συνθήκη)
    μεταβλητή = τιμή1;
else
    μεταβλητή = τιμή2;
```

❖ Παράδειγμα:

```
x = (y > 0) ? 1 : 0;
```


2 «στυλ» σταθερών

❖ Στη java το “final” μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να ορίσει «σταθερές»

❖ Στη C υπάρχουν 2 τρόποι να οριστούν σταθερές:

1. Με προσθήκη του «const» στον τύπο της δήλωσης, π.χ.

```
const int x = 5;    /* Δεν μπορεί να αλλάξει τιμή */
```

2. Με ορισμό σταθεράς προεπεξεργαστή (#define)

```
#define M 10        /* Το σύνηθες ... */
```

```
#define PI 3.14
```

```
#define NEWLINE '\n'
```

❖ Διαφορά:

➤ Οι const καταλαμβάνουν μνήμη για αποθήκευση

➤ Οι #define ΑΝΤΙΚΑΘΙΣΤΑΝΤΑΙ ΠΡΙΝ ΓΙΝΕΙ Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ του προγράμματος (και άρα δεν υπάρχουν στο εκτελέσιμο)

Διάβασμα (scanf) / εκτύπωση (printf)

```
#include <stdio.h> /* Απαραίτητο */

char c;           /* Καθολική μεταβλητή */

int main() {     /* Συνάρτηση main */
    int i;       /* Τοπικές δηλώσεις ΠΑΝΤΑ στην αρχή της συνάρτησης */
    float f;

    printf("Dwse 1 xaraktira, 1 akeraio kai ena pragmatiko\n");
    scanf("%c", &c);
    scanf("%d%f", &i, &f);      /* Η scanf ΘΕΛΕΙ & στις μεταβλητές */
    printf("c = %c, i = %d, f = %f\n", c, i, f);
    return 0;
}
```

Εισαγωγή στη C

Εντολές

❖ Όπως και στην java:

- if
- if-else
- switch
- for
- while
- do-while
- break

❖ Επιπλέον:

- goto

if & if-else

```
if (condition) {  
    statements;  
}
```

```
if (condition) {  
    statements;  
} else {  
    statements;  
}
```

Αν υπάρχει ΜΟΝΟ ΈΝΑ statement, όπως και στην Java, δε χρειάζονται οι αγκύλες. Π.χ. ο παρακάτω κώδικας

```
if (x == 3)  
    x++;  
    y++;  
z = x+y;
```

είναι ισοδύναμος με:

```
if (x == 3) {  
    x++;  
}  
y++;  
z = x+y;
```

```
switch (variable) {  
    case const1:  
        statements;  
        break;  
    case const2:  
        statements;  
        break;  
    ...  
    default:  
        statements;  
        break;  
}
```

Εντολές ελέγχου – switch

```
switch (variable) {  
    case const1:  
        statements;  
        break;  
    case const2:  
        statements;  
        break;  
    ...  
    default:  
        statements;  
        break;  
}
```

```
switch ( choice )  
{  
    case 'a':  
    case 'A':  
        do_thing_1();  
        break;  
  
    case 'b':  
    case 'B':  
        do_thing_2();  
        break;  
    ...  
  
    default:  
        printf("Wrong choice.");  
}
```

❖ Προσοχή:

- Αν δεν υπάρχει break, η εκτέλεση ενός case συνεχίζεται με τον κώδικα του επόμενου case...

while & do-while

```
while (condition) {  
    statements;  
}
```

```
x = 0;  
while (x < 10)  
    x++;  
  
x = 0;  
while (x < 10);  
    x++;
```

```
do {  
    statements;  
} while (condition);
```

Αν υπάρχει ΜΟΝΟ ΈΝΑ statement, όπως και στη Java, δε χρειάζονται οι αγκύλες.

for (I)

```
for (initialization; condition; iteration) {  
    statements;  
}
```

```
/* Ισοδύναμος κώδικας: */  
initialization;  
while (condition) {  
    statements;  
    iteration;  
}
```

Αν υπάρχει ΜΟΝΟ ΈΝΑ statement, όπως και στην Java, δε χρειάζονται οι αγκύλες.

- ❖ Τα initialization / iteration μπορούν να περιέχουν πολλές εκφράσεις, χωρισμένες με κόμμα.

- ❖ Τα initialization / iteration μπορούν να περιέχουν πολλές εκφράσεις, χωρισμένες με κόμμα.

Π.χ.

```
int i, sum;
sum = 0;
for (i = 1; i <= 10; i++) {
    sum += i;
}
```

```
for (i = 1, sum = 0; i <= 10; sum += (i++))
    ;
```

❖ Δεν υπάρχει το for each

~~for (δήλωση : συλλογή)~~

της Java.

- ❖ Έξοδος από switch ή από βρόχους for/while/do, π.χ.

```
while (1) {  
    if (w == 3) {  
        break;    /* Βγαίνει αμέσως μετά το while */  
    }  
    ...  
}
```

- ❖ Δεν υπάρχει ονοματισμένο break (τύπου break <label>)

goto

- ❖ Η εκτέλεση μεταπηδά σε συγκεκριμένη ετικέτα, π.χ.

```
    if (x == 1) {  
        goto before;  
    }  
    y = 2;  
    goto after;  
before: y = 1;  
after:  ...
```

- ❖ Επικίνδυνη / μη-προβλέψιμη εντολή, π.χ.

```
    while (1) {  
        if (w == 3) {  
            Strange: x=1; ...  
        }  
    }  
    ...  
    if (condition) goto Strange;
```

- ❖ «Ακατάλληλη» δια ανηλίκους. Κακή προγραμματιστική τεχνική. Δεν πρέπει να χρησιμοποιείται σχεδόν ποτέ.

Αγκύλες και μπλοκ κώδικα

- ❖ Γράψτε τον παρακάτω κώδικα ΧΩΡΙΣ αγκύλες, όπου γίνεται:

```
if (i >= 81) {
    x = 3;
}
if (row >= 1 && col <= 9) {
    q = 5;
    y = x;
}
else {
    for (S[row][col] = 1; S[row][col] <= 9; S[row][col]++) {
        if ( sudoku_solve(i) ) {
            return (1);
        }
    }
}
```

❖ Πρώτη προσπάθεια:

```
if (i >= 81) {
    x = 3;
}
if (row >= 1 && col <= 9) {
    q = 5;
    y = x;
}
else {
    for (S[row][col] = 1; S[row][col] <= 9; S[row][col]++) {
        if ( sudoku_solve(i) ) {
            return (1);
        }
    }
}
```

❖ Δεύτερη προσπάθεια:

```
if (i >= 81
    x = 3;

if (row >= 1 && col<= 9) {
    q = 5;
    y = x;
}
else {
    for (S[row][col] = 1; S[row][col] <= 9; S[row][col]++) {
        if ( sudoku_solve(i) )
            return (1);

    }
}
```

❖ Τρίτη προσπάθεια:

```
if (i >= 81
    x = 3;

if (row >= 1 && col <= 9) {
    q = 5;
    y = x;
}
else {
    for (S[row][col] = 1; S[row][col] <= 9; S[row][col]++)
        if ( sudoku_solve(i) )
            return (1);

}
```


❖ Τελικός κώδικας:

```
if (i >= 81
    x = 3;

if (row >= 1 && col <= 9) {
    q = 5;
    y = x;
}
else
    for (S[row][col] = 1; S[row][col] <= 9; S[row][col]++)
        if ( sudoku_solve(i) )
            return (1);
```

❖ ΠΑΝΤΑ ΝΑ ΒΑΖΕΤΕ ΑΓΚΥΛΕΣ, ΑΚΟΜΑ ΚΑΙ ΉΤΑΝ ΔΕΝ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ